ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420209116
AA43-0891-17/25

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2017.gada 21.aprīlī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente I.Juhņeviča-Knoka,
tiesneses S.Gintere un S.Liniņa

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. C/ pieteikumu par Carnikavas novada domes priekšsēdētāja 2016.gada 13.aprīļa lēmuma Nr.01-38.1/5 atcelšanu, sakarā ar /pers. C/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 31.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Carnikavas novada domes (turpmāk – Dome) 2016.gada 9.februāra maksāšanas paziņojumu par nekustamā īpašuma nodokli 2016.gadam Nr.16-1423 (turpmāk – maksāšanas paziņojums) pieteicējai /pers. C/ aprēķināts nekustamā īpašuma nodoklis par nekustamo īpašumu /adrese A/ (turpmāk – Nekustamais īpašums), kas sastāv no nekustamā īpašuma nodokļu objektiem: 1) ēka, kadastra apzīmējums /numurs A/; 2) zeme, kadastra numurs /numurs B/.

Domes Finanšu vadības nodaļas vadītājs ar 2016.gada 10.marta lēmumu Nr.01-8.2/367 noraidīja pieteicējas lūgumu par nekustamā īpašuma nodokļa summas pārskatīšanu ēkai, atzīstot, ka maksāšanas paziņojumā nekustamā īpašuma nodokļa summa ir norādīta pareizi un kļūdas tajā nav konstatētas.

Ar Domes priekšsēdētāja 2016.gada 13.aprīļa lēmumu Nr.01-38.1/5 (turpmāk – Lēmums) maksāšanas paziņojums un Domes Finanšu vadības nodaļas vadītāja 2016.gada 10.marta lēmums Nr.01-8.2/367 atstāts negrozīts.

[2] Administratīvajā rajona tiesā 2016.gada 10.maijā saņemts pieteicējas pieteikums par Domes faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, kurā pieteicēja norāda turpmāk minētos argumentus.

[2.1] Dome, atsaucoties uz Carnikavas novada saistošo noteikumu Nr.SN/2015/12 „Par nekustamā īpašuma nodokli un nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumu piemērošanu Carnikavas novadā" (turpmāk – Saistošie noteikumi) 2.1.1.punktu, jautājumu ir risinājusi formāli. Dome nav ņēmusi vērā, ka novads atrodas Pierīgā, kur ir izvietotas daudzas bijušās dārzkopības sabiedrības, kurās atbilstoši padomju laika būvniecības likumdošanai ir sabūvētas dārza mājas bez iespējām tās apdzīvot pastāvīgi (nav apkures, ziemas periodā nedarbojas ūdens un kanalizācija, nedarbojas veikali, nav apgaismotas ielas un ielas netiek tīrītas no sniega).

[2.2] Dome nepamatoti atsaucas uz Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumiem Nr.1620 „Noteikumi par būvju klasifikāciju" (turpmāk – noteikumi Nr.1620), uzsverot, ka šie noteikumi noteic, ka nekustamais īpašums ir paredzēts dzīvošanai, un līdz ar to tajā var deklarēties un dzīvot. Dome nav noskaidrojusi šīs tiesību normas jēgu, kā arī apstākļus, uz kuriem pamatojoties šie noteikumi radīti. No noteikumu Nr.1620 sagatavošanas procesa dokumentiem ir redzams, ka būvju klasifikācija izstrādāta, balstoties uz Eiropas Kopienu Statistikas biroja izstrādāto būvju klasifikāciju, lai nodrošinātu pēctecību būvēm piemērojamos tipos kadastrālās uzmērīšanas vajadzībām. Būvju klasifikācija nodrošina vienotu būvju uzskaiti visā dzīves laikā. Noteikumos ir norāde, ka tie tiek izdoti saskaņā ar Valsts statistikas likuma 7.^{1}pantu. Klasifikatora mērķis un funkcija nav noteikt nekustamā īpašuma nodokļa apmēru objektam, kā to dara Dome, bet gan nodrošināt vienotu būvju uzskaiti. Līdz ar to šie noteikumi nav piemērojami nekustamā īpašuma nodokļa apmēra noteikšanai objektam.

[2.3] Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu klasifikāciju, to noteikšanu un maiņas kārtību noteic Ministru kabineta 2006.gada 20.jūnija noteikumi Nr.496 „Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu klasifikācija un nekustamā īpašuma lietošanas mērķu noteikšanas un maiņas kārtība" (turpmāk – noteikumi Nr.496). Saskaņā ar minēto noteikumu 1.punktu lietošanas mērķis tiek noteikts atbilstoši detālplānojumam. Domes apstiprinātajā detālplānojumā Siguļos ir noteikta dārza māju apbūve. No noteikumu Nr.496 3.pielikuma „Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu pārejas tabula" ir redzams, ka līdz 2007.gada 1.janvārim individuālo dzīvojamo māju apbūves gabali (kods 0601) sadalījās sīkāk (kods 0601 - vienģimeņu, divģimeņu māju apbūve; kods 0602 - vienģimeņu, divģimeņu māju apbūve, ko neizmanto pastāvīgai dzīvošanai; kods 0603 - dārzkopības sabiedrību ēku apbūve), bet no 2007.gada 1.janvāra tos apvienoja zem viena koda - 0601. Lai arī kods ir viens, atšķirības starp būvēm pastāv un tās nevar ignorēt, jo spēkā esošā likumdošana nepieļāva dārza mājas būvēt kā ziemas mājas. Tās bija sezonāla rakstura būves.

[2.4] Dome, nosakot paaugstinātu nodokļa likmi, ir pārkāpusi likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 3.[1]panta pirmo daļu, kas noteic pienākumu pašvaldībai ievērot objektīva grupējuma principu, atbilstoši kuram nodokļa maksātāji vai nodokļa objekti tiek grupēti pēc objektīviem kritērijiem. Par objektīvu kritēriju nevar uzskatīt faktu, ka dārza mājā, kura ir sezonas rakstura būve, nav deklarējusies persona, un tā nav personas pastāvīgā dzīves vieta.

[2.5] Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 1.pantā noteiktai šā likuma mērķis ir panākt, lai ikviena persona būtu sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti pašvaldību. Deklarēties dārza mājā nav iespējams, jo tā nav vieta, kur persona būtu sasniedzama tiesiskās attiecībās ar valsti un pašvaldību jebkurā laikā. Carnikavas novada pašvaldība, izdodot Saistošos noteikumus, ir ne tikai ierobežojusi pieteicējas tiesības izvēlēties dzīvesvietu pretēji Latvijas Republikas Satversmes 97.pantā noteiktajam, bet arī sodījusi pieteicēju naudas izteiksmē par to, ka pieteicēja nav izvēlējusies dzīves vietu dārza mājā.

Dome ir ierobežojusi pieteicēja tiesības uz vairākiem nekustamajiem īpašumiem, jo pieteicēja nevar vienlaicīgi deklarēties Rīgas dzīvoklī un dārza mājā Carnikavā.

[2.6] Dome ir pārkāpusi tiesību normu saprātīgas piemērošanas principu, kā arī pašvaldība rīkojusies netaisnīgi, piemērojot vienādu likmi mājām un dzīvokļiem, kuri derīgi dzīvošanai visu gadu, un dārza mājām ar sezonas raksturu. Siguļos nav centralizēta ūdensvada un kanalizācijas sistēmas, ielas nav apgaismotas, ziemas laikā ielas netiek tīrītas. Nesamērīgi paaugstinot nekustamā īpašuma nodokli (salīdzinot ar 2015.gadu, 2016.gadā nodoklis ir paaugstināts 7,5 reizes), Domes rīcība ir aizskaroša un pazemojoša.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 31.oktobra spriedumu pieteicējas pieteikums par Lēmuma atcelšanu noraidīts.

Spriedums motivēts šādi.

[3.1] Lietā nav strīda par Nekustamā īpašuma kadastrālo vērtību un ka pieteicējai ir pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli par Nekustamo īpašumu. Lietā ir strīds, vai Dome pamatoti piemērojusi Nekustamajam īpašumam nodokļa likumi 1,5 % apmērā no tā kadastrālās vērtības.

[3.2] Atbilstoši likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 1.panta pirmajai daļai ar nekustamā īpašuma nodokli apliek ķermeniskas lietas, kuras atrodas Latvijas Republikas teritorijā un kuras nevar pārvietot no vienas vietas uz otru, tās ārēji nebojājot, — zemi, ēkas, tai skaitā kadastra informācijas sistēmā reģistrētas, bet ekspluatācijā nenodotas ēkas, un inženierbūves.

Pašvaldības tiesības noteikt nekustamā īpašuma nodokļa apmēru izriet no likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 3.panta pirmās daļas, kas noteic, ka nekustamā īpašuma nodokļa likmi vai likmes no 0,2 līdz 3 procentiem no nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības nosaka pašvaldība savos saistošajos noteikumos, kurus tā publicē līdz pirmstaksācijas gada 1.novembrim. Nekustamā īpašuma nodokļa likmi, kas pārsniedz 1,5 procentus no nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības, pašvaldība nosaka tikai gadījumā, ja nekustamais īpašums netiek uzturēts atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai.

Tātad minētā norma piešķir pašvaldībai ekskluzīvas tiesības pēc saviem apsvērumiem ar Saistošajiem noteikumiem, kas publicēti līdz pirmstaksācijas gada 1.novembrim, noteikt nekustamā īpašuma nodokļa likmi līdz 1,5 procentiem.

[3.3] Ar Carnikavas novada domes 2015.gada 14.oktobra lēmumu (prot. Nr.20, 1.§) apstiprināti Saistošie noteikumi. Saistošie noteikumi noteic kārtību, kādā Carnikavas novadā piemēro nekustamā īpašuma nodokļa likmes un nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumus (1.punkts). Saistošie noteikumi publicēti izdevumā „Carnikavas novada vēstis" 2015.gada 30.oktobrī un stājās spēkā 2015.gada 1.novembrī.

Tādējādi Carnikavas novada pašvaldības rīcība, izdodot Saistošos noteikumus un nosakot tajos pēc saviem apsvērumiem nekustamā īpašuma nodokļa likmes līdz 1,5 procentiem, atbilst likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 3.panta pirmās daļas nosacījumiem.

[3.4] Līdz ar to tiesa atzina, ka izskatāmajā lietā nav nozīmes pieteicējas iebildumiem, kas attiecas uz Carnikavas novada pašvaldības rīcību, iekļaujot vai gluži pretēji neiekļaujot Saistošajos noteikumos konkrēta satura normas saistībā ar nekustamā īpašuma nodokļa likmju līdz 1,5 procentiem noteikšanu un nodokļa atvieglojumu piemērošanu. Tādējādi nav vērtējami pieteicējas iebildumi par to, ka, nosakot personas, kurām piemērojama nekustamā īpašuma samazināta nodokļa likme, Dome nav ņēmusi vērā objektīvā grupējuma principu, Dome nepamatoti saista nekustamā īpašuma nodokļu atvieglojumu saņemšanu ar nekustamajā īpašumā deklarētām personām, pastāv ievērojama atšķirība nekustamā īpašuma nodokļa likmē atkarībā no tā, vai īpašumā kāda persona ir deklarēta, kā arī nav ņemta vērā atšķirība, vai māja ir apdzīvojama visu gadu vai tikai daļu no tā u.c.

[3.5] Pieteicējai aprēķināts nekustamā īpašuma nodoklis par Nekustamā īpašuma objektiem.

Atbilstoši likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 4.panta 1.[1] daļai nekustamā īpašuma nodokļa administrēšanai izmanto Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā reģistrētos datus. Izmaiņas nekustamā īpašuma sastāvā vai nekustamā īpašuma objektu raksturojošajos datos nodokļa aprēķinā ņem vērā atbilstoši šajā likumā noteiktajai kārtībai, ja šīs izmaiņas ir reģistrētas Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā. Datus, kas netiek reģistrēti Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā, nekustamā īpašuma nodokļa administrēšanai vietējā pašvaldība iegūst šajā likumā noteiktajā kārtībā vai no citām informācijas sistēmām. Tātad nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanai, arī ziņu iegūšanai par valsts teritorijā esošajiem nekustamajiem īpašumiem, to objektiem, galvenajiem lietošanas veidiem un būves tipiem, izmanto Kadastra informācijas sistēmas datus.

No Valsts zemes dienesta Kadastra informācijas sistēmā pieejamajiem datiem konstatējams, ka:

1) objekta ar kadastra apzīmējumu /numurs C/(ēka) kadastrālā vērtība uz 2016.gada 1.janvāri – 17 372 *euro*,

nekustamā īpašuma objekta platība – 128 m^2, nosaukums - dārza māja, galvenais lietošanas veids - 1110 – viena dzīvokļa mājas; būves tips - 11100102 – individuālās dzīvojamās mājas un vasarnīcas ar koka ārsienām, un dārza mājas ar kopējo platību, lielāku par 40 m^2, kadastrālās uzmērīšanas datums – 2009.gada 13.novembris;

2) objekta ar kadastra numuru /numurs D/(zeme) kadastrālā vērtība uz 2016.gada 1.janvāri – 4040 *euro*.

[3.6] No Saistošo noteikumu 2.1.1.apakšpunkta izriet, ka nekustamā īpašuma nodokļa likmi 0,2% no kadastrālās vērtības, kas nepārsniedz 57 000 *euro*, piemēro viena dzīvokļa mājām, ja šie nekustamā īpašuma nodokļa objekti (turpmāk – objekti) netiek izmantoti saimnieciskās darbības veikšanai, izņemot valsts, pašvaldības un pašvaldības kapitālsabiedrību īpašumā vai valdījumā esošos objektus, fiziskām personām, ja objektā taksācijas gada 1.janvārī plkst.0.00 dzīvesvieta deklarēta vismaz vienai personai, kas ir Latvijas pilsonis vai Latvijas nepilsonis, citas Eiropas Savienības dalībvalsts, Eiropas Ekonomikas zonas valsts vai Šveices Konfederācijas pilsonis vai persona, kas ir saņēmusi pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijas Republikā. Pārējos gadījumos piemēro nekustamā īpašuma nodokļa likmi 1,5% apmērā no objekta kadastrālās vērtības.

Tā kā pieteicējas Nekustamajā īpašumā ietilpstošais nekustamā īpašuma nodokļu objekts – ēka atbilstoši Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā reģistrētajiem datiem ir viena dzīvokļa māja un lietā nav strīda, ka konkrētajā taksācijas gada (2016.gada) 1.janvārī plkst.0.00 Nekustamajā īpašumā nebija deklarēta neviena persona, Dome pamatoti minētajam nekustamā īpašuma nodokļu objektam – ēkai ir piemērojusi nodokļu likmi 1,5 % apmērā no tās kadastrālās vērtības.

Atbilstoši Saistošo noteikumu 5.punktam un likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 3.panta pirmās daļas 1.punkta „a" apakšpunktam zemei piemērota nekustamā īpašuma nodokļa likme 1,5% apmērā no objekta kadastrālās vērtības.

[3.7] Nepamatots ir pieteicējas iebildums, ka Dome ir ierobežojusi pieteicējas tiesības izvēlēties dzīvesvietu un sodījusi pieteicēju par to, ka tā nav izvēlējusies dzīvesvietu dārza mājā, kā arī ierobežojusi pieteicējas tiesības uz vairākiem nekustamajiem īpašumiem.

Tiesa atzinusi, ka dzīvesvietas deklarēšanas fakts pats par sevi nerada civiltiesiskas saistības, tas ir vajadzīgs, lai cilvēks nepieciešamības gadījumā būtu sasniedzams valsts un pašvaldības institūcijām. Dzīvesvietas deklarēšanas likums paredz, ka dzīvesvietas deklarētajam ir tiesības deklarācijā norādīt dzīvesvietas deklarētāja papildu adresi (adreses), minot laika posmu, kurā viņš tajā (tajās) ir sasniedzams (8.panta ceturtā daļa).

Saistošie noteikumi nenosaka pienākumu deklarēt dzīvesvietu Carnikavas novadā. Minētie noteikumi nosaka atšķirīgas nekustamā īpašuma nodokļa likmes personām, kuras ir deklarētas Carnikavas novadā, un personām, kuras tajā nav deklarētas. Saistošie noteikumi arī neierobežo pieteicējas tiesības uz vairākiem nekustamajiem īpašumiem. Piemērojot pieteicējai nekustamā īpašuma nodokļa likmi 1,5 procentu apmērā no Nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības, dome ir rīkojusies atbilstoši Saistošo noteikumu 2.1.1.punktam, nevis sodījusi pieteicēju.

[4] Par Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 31.oktobra spriedumu pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību. Pieteicēja apelācijas sūdzībā norādījusi šādus argumentus.

[4.1] Tiesa patvaļīgi mainījusi prasības priekšmetu. Pieteicēja pieteikumā lūgusi atzīt Domes faktisko rīcību par prettiesisku, taču tiesa atteikusi atcelt Lēmumu.

[4.2] Tiesa nav analizējusi pieteikumā izvirzītos iebildumus un pamatojumus, bet secinājusi, ka Domei nav jāņem vērā likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" un Administratīvā procesa likuma normas. Tiesa nav vērtējusi, ka Domes mērķis pieņemot šādu normu bija sodīt dārza māju īpašniekus, liekot maksāt nekustamā īpašuma nodokli 1,5 % apmērā, ja tie nav deklarējuši savu dzīvesvietu dārza mājā. Dome, neskatoties uz atšķirībām māju lietošanā, liek maksāt tādu pašu nekustamā īpašuma nodokli, kāds noteikts dzīvojamām mājām un dzīvokļiem, kas apdzīvojami visu gadu.

[4.3] Tiesa nav vērtējusi pieteicējas iebildes par noteikumu Nr.1620 piemērošanu.

[4.4] Tiesa nav vērtējusi Domes faktisko rīcību administratīvā procesa principu ievērošanā. Domes faktiskā rīcība, piemērojot Saistošos noteikumus dārzu māju īpašniekiem, ir pretrunā ar samērīguma principu. Dome Saistošajos noteikumos nav ievērojusī objektīvā grupējuma principu, bet tiesa nepamatoti atzinusi, ka tie Domei nebija jāievēro. Dome ir ierobežojusi pieteicējas cilvēktiesības izvēlēties dzīvesvietu un deklarācijas vietu. Pieteicēja nevar vienlaicīgi deklarēties Rīgā un Carnikavas novadā, turklāt, deklarēšanās Carnikavas novadā būtu formāla, jo dārza mājā var dzīvot tikai vasarā.

[5] Dome rakstveida paskaidrojumos par apelācijas sūdzību norādījusi, ka pieteicējas apelācijas sūdzībā ir nepamatota un noraidāma, bet pirmās instances tiesas spriedums ir pamatots.

Papildus Domes paskaidro, ka Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija ir izvērtējusi Saistošo noteikumu atbilstību normatīvajiem aktiem un nav atzinusi tos par prettiesiskiem. Nepamatots ir pieteicējas apgalvojums, ka Dome piespiež personas deklarēties piederošajos nekustamajos īpašumos, jo Saistošie noteikumi šādu pienākumu deklarēties neparedz. Ir paredzēta atšķirīga nodokļa likmes piemērošana, kas nav uzskatāms par cilvēktiesību ierobežojumu. Nepamatots ir arī pieteicējas apvērums, ka nekustamā īpašuma nodoklis ir sods. Satversmes tiesa ir norādījusi, ka valstij, nosakot un realizējot savu nodokļu politiku, ir plaša rīcības brīvība. Tajā ietilpst tiesības izvēlēties, kādas nodokļu likmes un kādām personu kategorijām paredzamas, kā arī tiesības noteikt attiecīgā regulējuma detaļas. Personas pamattiesības uz īpašumu netiek pārkāptas, ja valsts uzliek personai publiski tiesiskus naudas maksāšanas pienākumus.

Dome nepiekrīt pieteicējas norādei, ka Domes darbības – nekustamā īpašuma nodokļa likmes 1,5% apmērā piemērošana atzīstama par prettiesisku faktisko rīcību.

[6] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa administratīvo lietu

izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[7] Administratīvā apgabaltiesa, izvērtējusi procesa dalībnieku argumentus kopsakarā ar lietā esošajiem pierādījumiem, atzīst, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[8] Apgabaltiesa konstatē, ka iesniegumos Domes Finanšu vadības nodaļas vadītājam un Domes priekšsēdētājam pieteicēja ir lūgusi pārskatīt maksāšanas paziņojumā noteikto nekustamā īpašuma nodokļa summu Nekustamā īpašuma vienam objektam – ēkai, /adrese/, kadastra apzīmējums /numurs A/, jo uzskata, ka Dome ēkai nepamatoti piemērojusi nekustamā īpašuma nodokļa likumi 1,5 % apmērā, nevis 0,2 % apmērā no nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības.

Lai arī ar Lēmumu maksāšanas paziņojums atstāts negrozīts pilnībā, no apstrīdēšanas iesnieguma, pārsūdzētā Lēmuma pamatojuma un pieteicējas pieteikuma tiesai nepārprotami izriet, ka pieteicējas iebildumi attiecas tikai uz vienam Nekustamā īpašuma objektam - ēkai aprēķināto nekustamā īpašuma nodokli daļā, kas pārsniedz 0,2 %. Līdz ar to lietā izšķirams strīds, vai Dome pamatoti ēkai piemērojusi nekustamā īpašuma nodokļa likumi 1,5 % apmērā no tās kadastrālās vērtības, nevis 0,2 % apmērā. Pieteicējas prasījums saistībā ar nekustamā īpašuma nodokļa aprēķinu ir vērtējams kā prasījums par Lēmuma (maksāšanas paziņojuma) atcelšanu daļā, proti, tajā daļā, kurā viņas prasījums nav apmierināts un nodokļa maksājumi par ēku atstāti tādi, kādi tie bija noteikti sākotnējā maksāšanas paziņojumā.

[9] Pieteicēja apelācijas sūdzībā iebilst, ka pirmās instances tiesa nepamatoti ir spriedusi par Lēmuma atcelšanu, lai gan pieteicēja pieteikumu ir iesniegusi par Domes faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku.

Atbilstoši tiesu prakses atziņām, lai gan pieteicēja prasījuma saprātīga interpretācija nedrīkst nonākt pretrunā ar pieteicēja tieši un nepārprotami paustu gribu, minētais nenozīmē, ka tiesa ir saistīta ar pieteicēja veikto prasījuma kvalifikāciju, ja tā ir kļūdaina. Noteicošais ir nevis procesa dalībnieku viedoklis, kā tiek definēts pieteikuma priekšmets, bet gan tas, vai tiesa ir vērtējusi tās tiesiskās attiecības, kuras pieteicējs ir vēlējies nodot tiesas kontrolei (*sk., piemēram, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 20.aprīļa lēmuma lietā Nr.SKA-521/2011 5.punktu un 2012.gada 26.septembra sprieduma lietā Nr.SKA-148/2012 20.punktu*).

Pamatojoties uz pieteicējas pieteikumu, rajona tiesā tika ierosināta tiesvedība, precizējot prasījuma priekšmetu un nosakot to par Lēmuma atcelšanu. Apgabaltiesa atzīst, ka lēmumā par pieteikuma pieņemšanu un tiesvedības ierosināšanu rajona tiesas tiesnesis ir pareizi norādījis, ka pieteicējas mērķis, iesniedzot pieteikumu tiesā, ir panākt, lai ēkai nekustamā īpašuma nodoklis tiktu aprēķināts mazākā apmērā, nekā noteikts maksāšanas paziņojumā, kas ir atstāts spēkā ar Lēmumu. Pieteicējas pienākumu maksāt nekustamā īpašuma nodokli rada tiesību akts (maksāšanas paziņojums). Savukārt atbilstoši Administratīvā procesa likuma 89.panta pirmajai daļai faktiskā rīcība ir iestādes rīcība publisko tiesību jomā, kas neizpaužas tiesību akta veidā un kas ir vērsta uz faktisko seku radīšanu. Tādējādi konkrētajā gadījumā pieteicēja pieteikumu ir iesniegusi par administratīvā akta atcelšanu, nevis iestādes faktisko rīcību.

Galvenā pazīme, kas nošķir administratīvo aktu no faktiskās rīcības ir radīto seku raksturs. Tādējādi, tiesai, izvērtējot pieteikuma pieļaujamību izskatīšanai administratīvā procesa kārtībā, ir jāizvērtē, vai pārsūdzētā rīcība vai lēmums rada kādas galīga rakstura sekas, ja rada, tad vai šīs sekas ir tiesiskas vai faktiskas.

Tiesiskas sekas tiek radītas, ja ar attiecīgo lēmumu tiek saistoši ietekmēts adresāta subjektīvo publisko tiesību un pienākumu loks – papildināts vai samazināts. Privātpersonas tiesību loks tiek papildināts, ja personai tiek uzlikts jauns pienākums, piemēram, samaksāt nodokli. Faktiskās sekas tiek radītas, kad persona tiek ietekmēta citādā veidā, nevis pieņemot tiesību aktu (*sk. I.Višķere, J.Briede. Administratīvā procesa kārtībā izskatāmie pieteikuma priekšmeti. Grām.:Administratīvais process tiesā. Autoru kolektīvs. Dr.iur. J.Briedes visp. zinātn. redakcijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2008, 172.-173.lpp.*).

Ievērojot minēto, apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa pamatoti ir precizējusi prasījuma priekšmetu un izspriedusi prasījumu par Lēmuma atcelšanu (daļā), nevis faktisko rīcību.

[10] Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus un pirmās instances tiesas 2016.gada 31.oktobra spriedumā ietvertais pamatojums attiecībā uz nodokļu likmes piemērošanu ēkai ir pareizs un pilnībā pietiekams, līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas lietas apstākļu konstatējumam un sprieduma motivācijai (*sk. šā sprieduma 5.2., 5.3. un 5.5.- 5.7.punktu*), izņemot secinājumu par pašvaldības tiesībām pēc saviem apsvērumiem Saistošajos noteikumos noteikt nekustamā īpašuma nodokļa likmi līdz 1,5 procentiem. Papildus Administratīvā apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[11] Apgabaltiesa piekrīt pieteicējai, ka pirmās instances tiesa nepamatoti ir atzinusi, ka lietā nav vērtējami pieteicējas apsvērumi par objektīvā grupējuma principa ievērošanu Saistošajos noteikumos.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 104.pantam, pārbaudot administratīvā akta tiesiskumu, šaubu gadījumā tiesas kompetencē ir pārbaudīt, vai piemērotā tiesību norma atbilst augstāka juridiskā spēka tiesību normām (panta pirmā daļa), un atzīstot, ka pašvaldības saistošie noteikumi neatbilst likumam, tiesai ir pamats saistošo noteikumu normas nepiemērot (panta trešā daļa).

Likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" $3.^1$pants noteic šādus principus, kas pašvaldībai jāievēro, pašvaldības saistošajos noteikumus nosakot nodokļa likmes: 1) četri obligātie principi, kuri jāievēro visām pašvaldībām, izstrādājot

saistošos noteikumus par nodokļa likmes vai likmju piemērošanu (objektīva grupējuma princips, efektivitātes princips, atbildīgas budžeta plānošanas princips, prognozējamības princips un stabilitātes princips); 2) divi izvēles principi (uzņēmējdarbības atbalsta princips, teritorijas attīstības un teritorijas sakārtošanas princips).

Līdz ar to tiesai lietā ir pamats vērtēt, vai Saistošajos noteikumos noteiktās nodokļu likmes ir noteiktas atbilstoši likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 3.[1]pantā noteiktajam objektīvā grupējuma principam.

Vienlaikus apgabaltiesa norāda, ka Satversmes tiesa savos nolēmumos *expressis verbis* ir atzinusi, ka nodokļa maksāšanas pienākums vienmēr nozīmē īpašumtiesību ierobežojumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2007.gada 8.jūnija sprieduma lietā Nr.2007-01-01 secinājumu daļas 19.punktu*). Tomēr Satversmes tiesa arī ir uzsvērusi, ka valstij, nosakot un realizējot savu nodokļu politiku, ir plaša rīcības brīvība. Tajā ietilpst tiesības izvēlēties, kādas nodokļu likmes un kādām personu kategorijām paredzamas, kā arī tiesības noteikt attiecīgā regulējuma detaļas. Likumdevēja izšķiršanās par to, kāds nodoklis būtu samērīgs un nepieciešams, ir politikas un lietderības jautājums (*sk. Satversmes tiesas 2011.gada 13.decembra lēmuma lietā Nr.2011-15-01 secinājumu daļas 10.punktu*). Likumdevējam nav konstitucionāla pienākuma, bet ir tiesības paredzēt noteikta veida, vai apjoma nodokļu maksāšanas režīma atvieglojumus (*sk. Satversmes tiesas 2011.gada 20.maija sprieduma lietā Nr.2010- 70-01 secinājumu daļas 16.2.punktu*).

Ievērojot minēto un pašvaldībai ar likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 3. un 3.[1]pantu piešķirto plašo rīcības brīvība noteiktos ietvaros veidot savu nodokļu politiku nekustamā īpašuma nodokļa jomā, tiesa nevar pārvērtēt lietderības apsvērumus, proti, to, vai pašvaldība varēja sasniegt mērķi, izvēloties citus kritērijus, pēc kuriem noteikt nodokļu likmes mazākā apmērā par 1,5%.

[12] Likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 26.panta pirmā daļa Saistošo noteikumu spēkā stāšanās laikā noteica, ka nodokļa summas, no kurām atskaitītas šā likuma 19.panta ceturtajā daļā minētās summas, tiek ieskaitītas maksātāja deklarētās dzīvesvietas pašvaldības budžetā un valsts pamatbudžetā atbilstoši gadskārtējā valsts budžeta likumā noteiktajam sadalījumam. Tas nozīmē, ka no pašvaldības teritorijā esošajā nekustamajā īpašumā deklarētās personas ienākumiem aprēķinātais un iekasētais iedzīvotāju ienākuma nodoklis gadskārtējā valsts budžeta likumā noteiktā sadalījuma apjomā tiek ieskaitīts pašvaldības budžetā.

No minētā ienākuma pašvaldība gūst finanšu līdzekļus savu funkciju izpildei, to starpā arī teritorijas attīstībai un sakārtošanai. Turpretī nekustamā īpašuma īpašnieks vai personas, kuras izmanto nekustamo īpašumu, un kuras nav deklarējušas savu dzīvesvietu tajā pašvaldībā, kurā atrodas attiecīgais īpašums, bet deklarējušas savu dzīvesvietu citā pašvaldībā, nepiedalās pašvaldības, kuras teritorijā atrodas nekustamais īpašums, funkciju līdzfinansējumā.

No minētā izriet, ka, diferencējot nekustamā īpašuma nodokļa likmi pēc tā, vai nekustamajā īpašumā ir deklarēta kādas personas dzīvesvieta, pašvaldība ir rīkojusies tiesiski tai piešķirtā deleģējuma ietvaros, kā arī nav pārkāpusi vienlīdzības un taisnīguma principu. Personas, kuras deklarējušas dzīvesvietu Carnikavas novada administratīvajā teritorijā, iegulda konkrētās pašvaldības attīstībā, maksājot iedzīvotāju ienākuma nodokli.

Tāpat ņemams vērā, ka pašvaldībām ir tiesības un arī pienākums gādāt par tās teritorijā dzīvojošo personu labklājību, cita starpā nosakot arī zemāku maksājamo nekustamā īpašuma nodokli.

Līdz ar to apgabaltiesas vērtējumā pašvaldība, Saistošo noteikumu 2. un 2.1.1.punktā nosakot nodokļa likmes, ir ievērojusi objektīvā grupējuma principu, sagrupējot nodokļa maksātājus pēc objektīva kritērija – vai personas nekustamajā īpašumā ir deklarēta fiziskas personas dzīvesvieta. Apgabaltiesai nav pamats uzskatīt, ka Domes mērķis ir bijis sodīt tos īpašniekus, kuru nekustamajā īpašumā nav deklarēta vismaz vienas personas dzīvesvieta.

Papildus norādāms, ka Saistošo noteikumu 4.punkts noteic, ja Carnikavas novadā deklarētai personai pieder īpašums vai vairāki īpašumi novada administratīvajā teritorijā, tad nekustamā īpašuma nodoklis jāmaksā likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" noteiktā kārtībā. Proti, nekustamā īpašuma nodoklis dzīvojamām mājām tiek noteikts, piemērojot likuma 3.panta pirmās daļas 2.punktā noteikto likmi, kas sakrīt ar Saistošo noteikumu 2.punktā noteikto nodokļa likmi. Šāds Saistošajos noteikumos noteiktais tiesiskais regulējums tikai apstiprina apgabaltiesas iepriekš norādīto, ka Dome, nosakot nodokļa aprēķināšanas likmes, ir vadījusies no objektīva grupējuma principa, radot labvēlīgāku nodokļa samaksas režīmu tai iedzīvotāju grupai, kuras iedzīvotāju ienākuma nodokļa daļa nonāk pašvaldības budžetā.

[13] Ievērojot to, ka pieteicējas deklarētā dzīvesvieta nav Carnikavas novadā, kā arī pieteicējas nekustamajā īpašumā dzīves vietu nav deklarējusi neviena persona, pieteicējai nepiemīt priekšrocība maksāt nekustamā īpašuma nodokli tādā apmērā kā personai, kas dzīvesvietu ir deklarējusi Carnikavas novadā vai kuras nekustamajā īpašumā dzīves vieta ir deklarēta vismaz vienai personai. Šāds tiesiskais regulējums, pretēji pieteicējas ieskatam, ir taisnīgs un nav acīmredzami nesamērīgs.

[14] Tiesības izvēlēties dzīvesvietu būtu pārkāptas, ja iestādes ietekmētu personas dzīvesvietas izvēli, proti, liedzot personai fiziski apmesties viņas izvēlētajā vietā, kuru persona var atļauties, vai liekot personai dzīvot vietā, kuru tā labprātīgi neizvēlētos. Kā to pareizi norādījusi pirmās instances tiesa, Saistošie noteikumi nenosaka pienākumu pieteicējai deklarēt dzīvesvietu Carnikavas novadā, kā arī neierobežo pieteicējas tiesības uz vairākiem nekustamajiem īpašumiem. Pieteicēja nav ierobežota brīvi izvēlēties vietu, kur dzīvot, kā arī deklarēt savu dzīvesvietu atbilstoši Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 3.panta pirmajā daļā noteiktajam.

Apgabaltiesai nav šaubu par to, ka dzīvesvietas izvēli ietekmē arī daudzi sociāli un ekonomiski faktori, piemēram, personas ienākumi, pieejamā infrastruktūra, dzīvesvietas izmaksas, iespēja māju lietot visu gadu, kā arī maksājamais nodoklis. Tomēr šādu apsvērumu izdarīšana, par to, kurā vietā personai ir izdevīgāk dzīvot un deklarēt dzīves vietu, ir

personas brīva izvēle. Noteiktā nekustamā īpašuma nodokļa likme nav faktors, kas nenovēršami rada pienākumu personai dzīvot konkrētajā dzīves vietā.

[15] Apgabaltiesa atzīst, ka konkrētajā gadījumā nekustamā īpašuma nodokļa apmēra noteikšanā nav nozīmes pieteicējas apsvērumam, ka pieteicējas māja ir dārza māja un viņa to neizmanto visu gadu.

Saistošo noteikumu 2.1.1.apakšpunktā fiziskai personai nekustamā īpašuma nodokļa likme attiecīgi 0,2 % apmērā no kadastrālās vērtības ir noteikta viena dzīvokļa mājai, kas netiek izmantota saimnieciskās darbības veikšanai un kurā deklarēta vismaz viena persona. Pārējos gadījumos piemēro nekustamā īpašuma nodokļa likmi 1,5% apmērā no objekta kadastrālās vērtības. Proti, tiesību normās nav noteiktas atšķirīgas nekustamā īpašuma likmes atkarībā no tā, ar kādu mērķi māja tika būvēta un cik ilgi māja gada laikā tiek apdzīvota.

Kā jau apgabaltiesa norādīja iepriekš, nodokļu politikas izveidē likumdevējam un pašvaldībai ir izvēles brīvība un tiesa tajā nevar iejaukties, nosakot citus nodokļu likmes kritērijus, jo to liedz varas dalīšanas princips. Līdz ar to lietā nav arī izšķirošas nozīmes pieteicējas norādei par noteikumi Nr.496 piemērošanu, kā arī vēsturiskajam individuālo dzīvojamo māju apbūves zemes lietošanas mērķu iedalījumam.

[16] Rezumējot minēto, Administratīvā apgabaltiesa pieteikumu atzīst par nepamatotu un noraidāmu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. C/ pieteikumu par Carnikavas novada domes priekšsēdētāja 2016.gada 13.aprīļa lēmuma Nr.01-38.1/5 atcelšanu daļā.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente I.Juhņeviča-Knoka

Tiesneses S.Gintere

S.Liniņa